

STYRDOKUMENT

Dagvattenpolicy Håbo kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2017-09-25, § 96

Inledning

Dagvatten är tillfälligt ytligt avrinnande regn- och smältvatten. När marken utnyttjas för bebyggelse, förändras den naturliga vattenbalansen och mängden dagvatten ökar. Dagvattnet i Håbo kommun leds via diken och ledningar främst till Mälaren och Lillsjön.

Hanteringen av dagvatten har historiskt sett gått ut på att så snabbt som möjligt bli av med vattnet. Med ökad miljöinsikt och satsningar på hållbar utveckling är det viktigt att dagvatten hanteras som en resurs i samhället.

Dagvatten blir en allt viktigare fråga då det ställs högre krav på våra vattenmiljöer samt att klimatförändringarna bidrar till mer och kraftigare nederbörd som hänsyn måste tas till. Dagvatten från hårdgjorda ytor som exempel gator, parkeringar, centrumområden samt industri- och verksamhetsområden är belastat med föroreningar från bland annat biltrafik. Detta medför att dagvattnet representerar en ökad miljöbelastning om det går orenat till sjöar och vattendrag. Ur alla dessa aspekter är det viktigt att arbeta med dagvattenfrågan tidigt i samhällsplaneringen, som en naturlig och integrerad del för samtliga inblandade förvaltningar i både planering och drift.

Dagvattenpolicyn utgör ett ”arbetsverktyg” för att uppnå målbilden i det övergripande Vattenprogrammet för Håbo kommun, som har tre inriktningar i fokus; ingen övergödning, säkrad dricksvattenförsörjning och giftfria vatten.

Dagvattenpolicyn är ett levande dokument och ska aktualiseras varje mandatperiod vilket VA-enheten på Håbo kommun ansvarar för.

I dagvattenpolicyn ingår:

- Bilaga 1 Ansvarsfördelning för dagvattenhantering
- Bilaga 2 Regler och riktlinjer
- Bilaga 3 Checklista för dagvattenutredningar
- Bilaga 4 Föreslagna riktvärden för dagvattenutsläpp

Syfte & mål

Syftet med dagvattenpolicyn är att beskriva vilka grundprinciper som gäller för hantering av dagvatten i Håbo kommun. Syftet är också att skapa genomtänkta, miljöanpassade och kostnadseffektiva sätt att minska mängden dagvatten som behöver avledas. Dagvattenpolicyn ska gälla för planlagda områden och i tillämpliga fall på icke planlagda områden på såväl privat som kommunägd mark.

Målet är att skapa långsiktigt fungerande dagvattenlösningar där krav uppfylls, flöden regleras och föroreningsmängderna begränsas.

Dagvattenpolicyn riktar sig främst till tjänstemän, politiker, fastighetsägare, verksamhetsutövare och exploatörer. Dagvattenpolicyn och tillhörande regler och riktlinjer ska följas i plan- och bygglovsprocessen, vid tecknande av exploateringsavtal samt för alla inblandade parter inblandade i utvecklingen av kommunen.

Dagvattenpolicy i Håbo kommun

Dagvatten som resurs

I Håbo kommuns vision – Vårt Håbo 2030 – beskrivs det Hållbara Håbo som tar långsiktigt ansvar för natur och klimat och den naturnära Mälarkommunen som ska tillgängliggöra natur och vattenmiljöer. Visionen beskriver också kommunens långsiktiga ansvar i att förvalta och bevara natur och vattenmiljöer. Med ökad miljöinsikt och satsningar på hållbar utveckling framstår dagvatten som en positiv resurs att förvalta i samhället.

- Dagvatten ska där så är möjligt ses som en resurs vid utbyggnad av nya områden för bostäder och verksamheter och ses som en tillgång i området för rekreation och biologisk mångfald genom att synliggöras och vara en del av gestaltningen i den bebyggda miljön.
- Vid lokalisering av bebyggelse ska hänsyn tas till den naturliga vattenbalansen bland annat genom att bevara den naturliga infiltrationen, fördröjningen, och avrinningen.

Uppkomst av dagvatten

När marken utnyttjas för bebyggelse, förändras den naturliga vattenbalansen och mängden dagvatten ökar. Dagvattnet i Håbo kommun leds via diken och ledningar främst till Mälaren och Lillsjön. Ledningarna och diken kan bara ta emot ett visst flöde. Klimatförändringarna ger mer och kraftigare nederbörd som måste tas hänsyn till för att inte riskera att dagvattensystemen blir överbelastade med översvämningar och skador som följd.

- Flödet av dagvatten ska minskas och/eller utjämnas.
- Nya dagvattenlösningar ska planeras på ett sådant sätt att minsta möjliga flöde ska passera vidare till det befintliga dagvattennätet.
- Belastningen av dagvattenflöde från exploateringsområden ska om möjligt inte öka i samband med exploatering.
- Andelen hårdgjorda ytor ska minimeras.

Hantering av dagvatten

När dagvattenhantering planeras ska hela dagvattnets kedja från uppkomst till att det rinner ut i Mälaren beaktas. För att dagvattenhanteringen ska bli miljöanpassad och kostnadseffektiv behövs generellt åtgärder tidigt i dagvattnets kedja. Då förebyggs uppkomst av nedsmutsat dagvatten vilket bidrar till en positiv grundvattenbildning.

- Dagvattnet ska omhändertas så nära källan som möjligt.
- Rening eller fördröjning av dagvatten ska beaktas om förutsättningar för omhändertagande nära källan saknas.
- Förorening av dagvatten ska förebyggas redan vid källan.
- Dagvatten ska avledas på ett klimatsäkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt.

Regler och riktlinjer

Håbo kommuns dagvattenpolicy beskriver vilka grundprinciper som gäller för hanteringen av dagvatten i Håbo kommun. Regler och riktlinjer för dagvatten konkretiserar ställningstagandena i policyn för det praktiska arbetet med samhällsplanering, VA-frågor och vattenmiljö i Håbo kommun. Regler och riktlinjer för dagvatten i Håbo kommun redovisas i Bilaga 2.

Riktvärden

Med målet att uppnå vattenkvalité av god status inom hela EU har Europaparlamentet infört ett ramdirektiv för vatten (2000/60/EC), även kallat Vattendirektivet. För att uppnå god vattenstatus finns beslutade miljökvalitetsnormer (MKN) för vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten. MKN baseras på flertalet kvalitetsfaktorer. Dessa MKN med underliggande kvalitetsfaktorer ska beaktas vid framtagandet av nya detaljplaner. I en dagvattenutredning ska planens påverkan på möjligheterna att uppnå MKN för vatten utredas och presenteras. För att planen ska kunna antas får utsläppet av dagvatten inte resultera i att enskilda kvalitetsfaktorer för den aktuella vattenförekomsten försämras över en klassgräns. Om vattenförekomsten har en kvalitetsparameter som är klassad som dålig så får vattenförekomsten inte försämras alls.

Ansvarsfördelning

Dagvattenfrågorna inom detaljplanelagt område regleras i lag av Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), Miljöbalken (MB) och Plan- och bygglagen (PBL) som gäller parallellt. Inom verksamhetsområde för dagvatten är PBL ett stöd för att närmare reglera de fysiska förutsättningar som behövs för dagvattenhanteringen. I MB finns krav på att verksamhetsutövare och enskild fastighetsägare ansvarar för dagvattenhanteringen och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten medför. Ligger detaljplaneområdet utanför verksamhetsområde för dagvatten regleras inte ansvarsförhållandena genom reglerna i LAV.

Enligt miljöbalken är dagvatten inom detaljplanelagt område avloppsvatten. Hantering av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet och lagen ställer därmed särskilda krav på den som är verksamhetsutövare och den som har tillsyn över verksamheten.

När ett detaljplanelagt område ingår i ett verksamhetsområde för dagvatten har huvudmannen för verksamhetsområdet enligt Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) ansvar för att ordna de allmänna vattentjänster som behövs för att ta hand om dagvattnet. I huvudmannens ansvar ingår att ordna de tekniska installationer som behövs. I Håbo kommun är det kommunstyrelsen som är huvudman för dagvatten.

Ansvar för avvattning för kvartersmark inom ett planområde vilar på de enskilda fastighetsägarna (avvattningen inom den egna fastigheten) och på huvudmannen för de allmänna platserna (avvattningen av gator, vägar, torg och parker). Med avvattning menas då den naturliga infiltration som marken klarar och de förutsättningar marken har att leda undan vattnet.

Kommunen har flera typer av ansvar utöver att vara huvudman. Vid detaljplanelägningen ska kommunen ha försäkrat sig om att dagvattenhanteringen går att lösa inom planområdet och att det kan påvisas hur det kan göras. Checklistan för dagvattenutredningar, Bilaga 3 ska tillämpas. Enligt LAV ansvarar kommunen genom kommunfullmäktige för att ett verksamhetsområde för vatten och avlopp inrättas vid behov. Det är sedan VA-huvudmannen som ansvarar för att de allmänna va-anläggningarna byggs och underhålls och att de enskilda fastigheterna och de allmänna platserna

ansluts. Kommunen kan ta ut avgifter från de anslutna fastigheternas ägare för att täcka sitt kostnadsbehov. Ansvarsfördelning för dagvattenhantering framgår av Bilaga 1.

	Kommunstyrelsen/Plan- och exploateringsavdelningen	Kommunstyrelsen/Tekniska avdelningen	Bygg- och miljönämnden/ Bygg och miljö	Fastighetsägare
Planeringskede	<ul style="list-style-type: none"> • Formulera och följa upp att planeringen följer kommunens övergripande mål och visioner, åtaganden och utvecklingsinriktningar. • Ansvar för planläggning genom detaljplaner och framtagande av förslag till översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner och program samt i dessa plantyper skapa reella möjligheter att omhänderta dagvatten enligt de principer som anges om dagvatten i denna policy. • Ansvar för genomförandebeskrivning i detaljplanen. • I avtal i samband med exploatering bevaka åtaganden för dagvattenhanteringen samt tillse att avtal tecknas innan detaljplan antas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevaka och tillföra kunskap om dagvattenfrågorna (tekniska lösningar och gestaltning) tidigt i planprocessen genom att bland annat planera för genomförande av dagvattenanläggningar och utreda möjligheter till utjämning eller andra lämpliga dagvattenåtgärder. • Utveckla, i betydelsen förbättra, de befintliga ledningsnäten för dagvatten. • Bevaka så att hänsyn tas till vattenskyddsområde. 	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i planläggning för att bevaka att krav i Miljöbalken och Plan- och Bygglagen uppfylls vid planläggning. • Ansvar för att ange vilka reningskrav som gäller utifrån dagvattnets föroreningsinnehåll och recipientens belastningsförmåga. • Bevaka så att hänsyn tas till vattenskyddsområde. • Aktualisera dagvattenpolicyn varje mandatperiod. 	

	Kommunstyrelsen/Plan- och exploateringsavdelningen	Kommunstyrelsen/Tekniska avdelningen	Bygg- och miljönämnden/ Bygg och miljö	Fastighetsägare
Bygg- /Anläggningskede	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för samordning av genomförande i enlighet med genomförandebeskrivning i detaljplanen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tillse att allmänna dagvattenanläggningar byggs så att de kan upprätthålla avsedd funktion och kondition. • Tillse att rätt materialval görs för allmänna hårdgjorda ytor och att utförande genomförs på rätt sätt. • Skapa driftsinstruktioner för dagvattenanläggningen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för granskning, tillståndsgivning och tillsyn enligt Plan- och Bygglagen. Här ingår bygglov, marklov, bygganmälan etc. • Tillstånd och tillsyn enligt Miljöbalken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Den som äger mark har ansvar för det dagvatten som ”produceras” på den egna fastigheten. Det innebär att fastighetsägaren i första hand skall sköta dagvattenhanteringen på egen hand och på den egna marken. Går inte detta skall fastighetsägaren vara beredd att bekosta åtgärder på annan mark, utanför tomten där dagvattenhanteringen kan ske.

	Kommunstyrelsen/Plan- och exploateringsavdelningen	Kommunstyrelsen/Tekniska avdelningen	Bygg- och miljönämnden/ Bygg och miljö	Fastighetsägare
Driftskede		<ul style="list-style-type: none"> • Drift av de allmänna dagvattenanläggningarna. • Provtagning (kvalitetsbedömning) av vattnet som finns i dagvattennätet. • Utveckla de befintliga ledningsnäten för dagvatten. • Informera om dagvattenanläggningens syfte och innehåll till abonnenter. • Städning av allmänna gator och hårdgjorda ytor sker med hänsyn till förorening av dagvatten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn enligt Miljöbalken för att se till att förorenat dagvatten renas. Krav kan ställas i alla skeden om inte dagvattenpolicyn följs 	<ul style="list-style-type: none"> • Servisledningar på tomtmark fram till förbindelsepunkt till det allmänna ledningsnätet. • Om fastigheten har en annan verksamhetsutövare än fastighetsägaren gäller att båda har ansvar att se till att dagvattenproblem inte förorsakas av den verksamhet som bedrivs på fastigheten. Fastighetsägaren skall upplysa hyresgästen/ arrendatorn vad som gäller.

Inledning

Dagvatten är tillfälligt ytligt avrinnande regn- och smältvatten. När marken utnyttjas för bebyggelse, förändras den naturliga vattenbalansen och mängden dagvatten ökar. Dagvattnet i Håbo kommun leds via diken och ledningar främst till Mälaren och Lillsjön.

Dagvatten blir en allt viktigare fråga då det ställs högre krav på våra vattenmiljöer samt att klimatförändringarna ger mer och kraftigare nederbörd som hänsyn måste tas till. Dagvatten från till exempel trafikerade ytor, centrumområden och industri- och verksamhetsområden är belastat med föroreningar från bland annat biltrafik. Detta medför att dagvattnet representerar en ökad miljöbelastning. Ur alla dessa aspekter är det viktigt att arbeta med dagvattenfrågan tidigt i samhällsplaneringen, som en naturlig och integrerad del för samtliga inblandade förvaltningar.

Håbo kommuns dagvattenpolicy beskriver vilka grundprinciper som gäller för hanteringen av dagvatten i Håbo kommun. Syftet är också att skapa genomtänkta, miljöanpassade och kostnadseffektiva sätt att minska mängden dagvatten som behöver avledas. Regler och riktlinjer för dagvatten konkretiserar ställningstaganden i policyn för det praktiska arbetet med samhällsplanering, VA-frågor och vattenmiljö i Håbo kommun.

Syfte och mål

Syftet med regler och riktlinjer för dagvatten är att ge ett konkret stöd i hur dagvattenpolicyn ska tillämpas i samhällsplanering och i andra områden som rör dagvatten.

Målet är att skapa regler och riktlinjer för hur dagvatten ska hanteras i planskedet, markanvisnings- och exploateringsavtal, genomförandeavtal med fastighetsöverlåtelse, byggskede samt i frågor som direkt är knutna till dagvattenhanteringen och vattenmiljön i Håbo kommun. Målet är också att skapa konkreta förutsättningar för vad som ska ingå i dagvattenutredningar samt vilka riktvärden och förutsättningar som ska gälla för dagvatten- och fördröjningsdammar och föroreningsmängder i dagvatten.

Regler och riktlinjer för dagvatten riktar sig främst till tjänstemän, politiker, fastighetsägare, verksamhetsutövare och exploatörer. Regler och riktlinjer för dagvatten samt dagvattenpolicyn ska följas i plan- och bygglovsprocessen, vid tecknande av exploateringsavtal samt följas av alla parter inblandade i utvecklingen av kommunen.

Planskedet

1. Huvudprincipen för allmän plats är att dagvatten ska infiltreras och i andra hand fördröjas.
2. Huvudprincipen för kvartersmark är att dagvatten ska tas omhand genom LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

3. Om förutsättningar saknas för LOD eller infiltration nära källan är huvudprincipen att vattenflödet utjämnas och fördröjs innan avledning sker till ledningsnät och/eller recipient.
4. Det vatten som inte kan infiltreras eller omhändertas nära källan ska om möjligt avledas i öppna avrinningsstråk.
5. Dagvatten ska ej infiltreras om:
 - marken är förorenad eller om det finns misstanke om förorening.
 - det finns risk för förorening av grundvattnet.
 - det finns risk för skador på befintlig bebyggelse eller anläggningar eller annan skada.
 - naturen eller jordarten inte är lämplig för infiltration eller utsläpp av dagvatten.
6. I samband med detaljplanering ska en dagvattenutredning tas fram, se Bilaga 3.
7. Detaljplaner ska specificera hur och var dagvattenhantering ska ske. Dagvattenhanteringen ska vid behov regleras genom planbestämmelser genom att utrymme avsätts för dagvattenhantering i plankartan och slutsatser från dagvattenutredningen ska återges i planbeskrivningen.

Markanvisnings- och exploateringsavtal

1. Exploateringsavtal och genomförandeavtal ska skrivas så att de följer Håbo kommuns dagvattenpolicy.
2. Krav på LOD ska alltid skrivas in i exploateringsavtal och genomförandeavtal. Om förutsättningar för LOD saknas se punkt 3 under planskedet
3. Vid exploatering med extern exploatör ska förprojektering och projektering av dagvattensystem göras i samråd med VA-enheten.

Bygglovsskedet

1. Om det i byggskedet finns risk att ytor i detaljplan avsedda för infiltration får packskador eller att det sker skador på vegetation m.m. som avsevärt försämrar infiltrationsmöjligheter ska dessa ytor skyddas under byggskedet.

Dagvattendammar

1. Dagvattendammar i Håbo kommun ska endast stänglas om det föreligger särskilda skäl.

Kontrollprogram och föroreningshalter

1. Kontrollprogram för dagvattenanläggningar ska om dagvattenprover tas, använda sig av de föreslagna riktvärdena för dagvatten, se bilaga 4.

2. Vid bedömning av reningsbehov från specifika områden ska analysresultat jämföras med de förslagna riktvärdena för dagvatten, se bilaga 2.

Dagvattenutredningar

- Dagvattenutredningar ska alltid utföras i samband med upprättandet av nya detaljplaner. Undantag medges endast om det föreligger särskilda skäl och avgörs i samråd med VA-enheten.
- Dagvattenutredningen ska redovisa dagvattenflöden/mängder före och efter exploatering i området. Det ska specificeras vilken mängd dagvatten som alstras inom fastigheten från tak respektive körytor och parkeringar.
- Flödesberäkningar och dimensioneringar ska baseras på 100-års regn och dimensionering följa branschstandard (P90, P105) samt utgå från att belastningen inte ska öka i samband med exploatering. Flödena ska vid beräkningarna klimatkompenseras.
- Flödeskraven ska om inte annat överenskommit med VA-enheten ställas i övergången från kvartersmark till allmän mark.
- Dagvattenutredningen ska redovisa tillgänglig mark för infiltration och/eller fördröjning samt hur stor del av dagvattnet som avses infiltreras och hur stora infiltrations och/eller fördröjningsvolymerna ska vara.
- Dagvattenutredningen ska redovisa områden med risk för instängda ytor med avseende på dagvatten.
- Dagvattenutredningen ska redovisa hur dagvattnet ska tas omhand nära källan.
- Dagvattenutredningen ska beskriva pågående och kända kommande verksamheter inom avrinningsområdet, inklusive eventuella transporter av miljöfarliga ämnen samt trafikmängd.
- Dagvattenutredningen ska ta hänsyn till förändrade nederbördsmonster i samband med klimatförändringar.
- Dagvattenutredningen ska redovisa konsekvenserna vid översvämning.
- Dagvattenutredningen ska redovisa påverkan på miljö kvalitetsnormer för recipienten.

Föreslagna riktvärden för dagvattenutsläpp

I dagsläget finns inga nationellt fastslagna riktvärden för föroreningshalter i dagvatten. Förslag till riktvärden för dagvattenutsläpp togs fram 2009 av regionala dagvattennätverket i Stockholms län.

Föreslagna riktvärden för dagvattenutsläpp. Riktvärden avser årsmedelhalter och totalhalt.

Enhet	Riktvärde				
	1M	2M	1S	2S	3VU
P µg/l	160	175	200	250	250
N mg/l	2,0	2,5	2,5	3,0	3,5
Pb µg/l	8	10	10	15	15
Cu µg/l	18	30	30	40	40
Zn µg/l	75	90	90	125	150
Cd µg/l	0,40	0,50	0,45	0,50	0,50
Cr µg/l	10	15	15	25	25
Ni µg/l	15	30	20	30	30
SS mg/l	40	60	50	75	100
olja mg/l	0,40	0,70	0,50	0,70	1,0

Föreslagna riktvärden för dagvattenutsläpp (Alm, Banach & Larm 2010)

Tabellen med de föreslagna riktvärdena ska läsas så att riktvärde på nivå 1 innebär direktutsläpp till recipient, nivå 2 ett delområde som inte har direktutsläpp till recipient samt nivå 3 en specifik verksamhetsutövare som inte har direktutsläpp till recipient. Riktvärdena är också varierande på grund av recipientens storlek. En mindre sjö, havsvik eller vattendrag betecknas "M". Andra recipienter som hav eller stora sjöar betecknas "S". "VU" betecknar verksamhetsutövare.

Ur: Alm, Banach, Larm 2010 *Förekomst och rening av prioriterade ämnen, metaller samt vissa övriga ämnen i dagvatten*. Rapport 2010-06 Svenskt Vatten Utveckling